

Méri Ferenc Fővárosi Pedagógiai és Pályaválasztási Tanácsadó Intézet

1088 Budapest, Vas u. 8-10., 1431 Budapest, Pf. 199
Tel.: (+36-1) 338 2156, 317 2333, Fax: (+36-1) 338 2156/144
E-mail: fppti@fppti.hu Honlap: www.fppti.hu
OM azonosító: 201122

B E S Z Á M O L Ó

A SZAKTANÁCSADÓI TEVÉKENYSÉGRŐL

2008/2009. tanévben

Dr. Sarkadiné Keszi Gabriella
szaktanácsadói rendszer koordinátor

Sárik Zoltán
igazgató

A SZAKTANÁCSADÁS MŰKÖDÉSE ÉS EREDMÉNYEI

A 2008/2009. TANÉVBEN

I. SZAKTANÁCSADÁS TÖRVÉNYI HÁTTERE

A közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény (továbbiakban: Kt.) 36. § (2) bekezdése felsorolja mindazokat a pedagógiai-szakmai szolgáltatásokat, melyek a közoktatási intézmények és fenntartóik, valamint a pedagógusok munkáját, továbbá a tanulói érdekvédelemmel összefüggő tevékenységet segítik. E szolgáltatások között szerepel a **szaktanácsadás**, amelynek feladata az oktatási, pedagógiai módszerek megismertetése és terjesztése.

A pedagógiai-szakmai szolgáltatásokat ellátó intézményekről és a pedagógiai-szakmai szolgáltatásokban való közreműködés feltételeiről szóló 10/1994. (V. 13.) MKM rendelet (továbbiakban: Rendelet) 8. § (1) bekezdése szerint a szaktanácsadás ellátásának eszközei és módszerei különösen:

- a) pedagógiai programok, helyi tantervek, házirendek és más dokumentumok elemzése, elkészítésének és alkalmazásának segítése,
- b) pedagógiai fejlesztő tevékenység elemzése, értékelése, segítése,
- c) tankönyv és taneszközök készítésének, kiválasztásának segítése,
- d) pedagógiai módszerek, eszközök, eljárások megismertetése, terjesztése,
- e) egyéni szakmai tanácsadás.

II. A SZAKTANÁCSADÁS CÉLJA, FELADATA

A **Mérei Ferenc Fővárosi Pedagógiai és Pályaválasztási Tanácsadó Intézet** szaktanácsadói stratégiáját és feladatvállalását az ÖMIP által megfogalmazott: **gyermekközpontúság, partnerközpontúság, esélyegyenlőség, törvényesség, eredményesség, hatékonyság, átláthatóság, kiszámíthatóság** jellemzi és hatja át.

A szaktanácsadás célja

- diagnosztizálás és segítségnyújtás
- mérés, értékelés az irányítás és az oktatás szintjén
- hatékonyság és hitelesség fejlesztése
- egymástól való tanulás támogatása (bemutatkozás, felkérés, szervezett látogatás, megbeszélés, feladat megjelölés)
- nevelési területei: munkára, egészségre, környezetre, állampolgárságra, erkölcsre, hazaszeretetre, toleranciára, élethosszig tartó tanulásra nevelés

A MFFPPTI **szakértője** az oktatás, nevelés hiteles valóságáról ad számot, a **szaktanácsadó** empátiásan elkötelezett a segített (iskola, munkaközösség, szaktanár) problémáinak megoldása iránt, tehát érdekelt a folyamat sikerében.

A szaktanácsadó feladatköre a kompetenciafejlesztéstől (leírja, elmondja, válaszol, segít, kapcsolatot szervez) a résztvevő beavatkozásig (látogat, innovációban segít, partner) tart.

A szaktanácsadók fő feladatai

- **a tartalmi modernizáció segítése,**
- **szakmai módszertani segítségnyújtás,**
- **információközvetítés pedagógiai feladatonként és intézménytípusonként (gimnázium, szakközépiskola, szakiskola, kollégium, gyógypedagógiai intézmény)**

A szaktanácsadók szolgáltatásai

- **értékelés, mérőeszközök, módszerek megismertetése és terjesztése,**
- **pedagógiai tájékoztatás (információ, adat, dokumentum)**
- **pedagógusok képzésének, továbbképzésének, önképzésének segítése.**

A szaktanácsadói munkakör szakterületei

- óralátogatás, elemzés, konzultáció,
- tanácsadás: innovációk, tantárgyak tekintetében,
- műhelyfoglalkozások,
- továbbképzések,
- közreműködés intézeti kiadvány készítésében,
- kríziskezelés,
- törvények és rendeletek változásának követése

A kapcsolatrendszer szereplői

- Fővárosi Önkormányzat intézményei
- a főváros középfokú intézményei
- Sulinova, Oktatási Hivatal, OFI
- kerületi PSZK-k
- nemzetközi kapcsolatok és pályázatok
- egyetemek, főiskolák
- szakmai szervezetek
- szakmai munkaközösségek

III.A SZAKTANÁCSADÁS MŰKÖDÉSI RENDJE

A 2008/2009. tanévtől a szaktanácsadói rendszert a Mérei Ferenc Fővárosi Pedagógiai és Pályaválasztási Tanácsadó Intézet szolgáltatás alapon, a megrendelők (az iskolák) igényei szerint kívánta működtetni. A későbbiekben csak olyan szaktanácsadást nyújt az intézet és szaktanácsadója, amelyet az adott iskola igényel, kér.

Az intézmények (iskolák, kollégiumok) minden tanév szeptember hónapjában a számukra meghatározott órakeret erejéig (intézményenként az iskola pedagógus létszámától függően) kerül a rendelkezésre álló órakeret meghatározásra. Az iskolák igényelhetnek szaktanácsadást különböző szakterületeken és a szaktanácsadói listákon található szaktanácsadók közül megjelölhetik, akinek a szaktanácsadói munkája számukra megfelelő. Az intézmények a szaktanácsadókkal (a MFFPPTI munkatársainak, szakértőinek segítségével) egyeztetik a szaktanácsadás lehetséges időpontjait.

Az átalakulás leglényegesebb elemeit az alábbiakban foglalhatjuk össze:

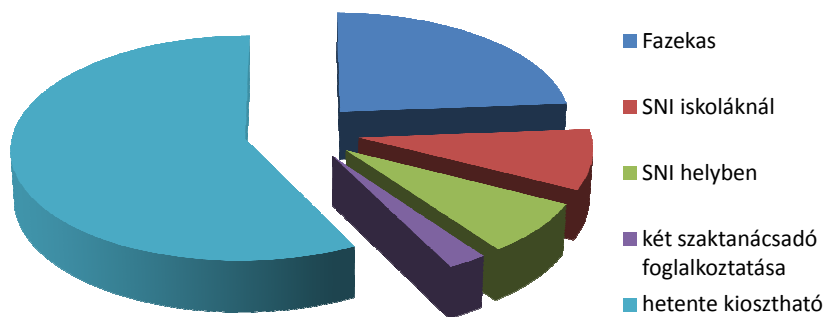
- A fővárosi fenntartású iskolák korábbi szaktanácsadói órakedvezményei a 2008/2009. tanévtől a MFFPPTI költségvetésében jelennek meg. Az eddigi órakedvezmények rendszere megszűnik (kivétel az SNI szakterület).
- Szaktanácsadásra iskolánként és tanévenként átlagosan kb. 70 igénybe vehető óra jut.
- Az átalakítás olyan rendszert eredményez, ami az intézmények és a fenntartó számára hasznos és szükséges szolgáltatásokat képes nyújtani. Minden szaktanácsadásról írásos beszámoló készül az intézményvezetőknek és az MFFPPTI számára.
- A szolgáltatás alapú szaktanácsadásban az iskolák maguk határozzák meg a számukra szükséges szolgáltatás felhasználását, továbbá a fenntartó minden évben elrendelhet a szaktanácsadói keret terhére fenntartói prioritásokat.
- Ezzel a rendszerrel a szaktanácsadás az iskolákban évekre előre tervezhető.

Az integráltan nem nevelhető sajátos nevelési igényű tanulók nevelését, oktatását ellátó gyógypedagógiai intézmények számára a teljes körű pedagógiai-szakmai szolgáltatás nyújtása továbbra is az évek során az SNI rendszerre kialakult formában történt.

Az új szaktanácsadói rendszer működésének legfontosabb jellemzői:

- Tantárgyanként, szakterületenként szaktanácsadói jegyzék készült, ahová egész évben pályázati úton lehetett felkerülni. A szaktanácsadói jegyzékre kerülés semmilyen anyagi ellenszolgáltatással nem jár, csak akkor kap a szaktanácsadó díjazást, ha kapott megbízást, s elvégezte a feladatát.
- Az intézmények megrendelésük összeállításakor megjelölték a szaktanácsadói jegyzékből azokat a szaktanácsadókat, akikkel szeretnének egy-egy szakterületen együtt dolgozni. Az iskola által a listán megjelölt szaktanácsadók közül az MFFPPTI választja ki és kéri fel a szaktanácsadót a feladat elvégzésére.
- A szaktanácsadók munkáját az MFFPPTI szakértői koordinálják, ellenőrzik, igazolják a teljesítést.

- A szaktanácsadóknak szakmai tapasztalatuk és az elvégzett munkájuk függvényében kínál az MFFPPTI differenciált szaktanácsadói óradíjat. (kb. 4000 Ft/óra)
- Az elvégzett, minőségi munkáért közvetlenül az MFFPPTI-től mint megbízótól kapja a díjazását a szaktanácsadó, ami előre kalkulálható.
- Minden szaktanácsadásról írásos beszámoló készül az intézményvezetőknek és az MFFPPTI számára. Ennek a beszámolónak a tartalmát az érintett tanárok is megismerték, amennyiben óralátogatás történt.
- A szaktanácsadó szakmai kvalitásáról, munkája minőségéről az „elégedettségi kérdőív” kitöltésével mondanak véleményt az intézmények vezetői minden alkalommal a tevékenység befejeztével. Az azonnali reakció rendkívül fontos, mert akkor még minden mozzanat jelentőséggel bír. Amennyiben munkájuk színvonala nem éri el a kívánt mértéket, következő évben nem dolgozhatnak ezen a területen.

1. ábra A szaktanácsadói órakeret heti (400 óra) eloszlása

Fenti 400 óra/hét elosztását mutatja:

Fazekas Mihály Fővárosi Gyakorló Általános Iskola és Gimnázium 95 óra/hét

SNI iskoláknál 35 óra/hét órakedvezmény formájában

SNI helyben (Intézetben) 30 óra/hét megbízással

Vopalecz György és Magyar József szerződéssel dolgozik az Intézetben kollégiumi, illetve vizuális kultúra területen 5-5 óra/hét

Összesen: 170 óra/hét

Hetente kiosztható: 230 óra/hét – melyből a többségi iskolák finanszírozása történik.

- Szaktanácsadást 66 intézmény igényelt az intézmények 65 %
- Szaktanácsadói listán szerepel: 103 fő (54 % új szaktanácsadó)
- ebből a Fazekas Gyakorló Gimnázium tanárai/szaktanácsadói: 23 fő

A Fazekasban tanító szaktanácsadókat nem csupán a gimnáziumok kérik, hanem módszertani segítséget remélnék a szakközépiskolák is elsősorban angol nyelv, matematika, fizika szakterületen.

A 103 szaktanácsadó tevékenysége:

szakterület	szaktanácsadók száma	az iskolák által igényelt látogatások száma
1. angol nyelv	7	30
2. biológia	6	14
3. diáktanácsadás	1	7
4. ember és társadalom	7	14
5. ének-zene	2	5
6. fizika	3	8
7. földrajz	4	11
8. gyermek-és ifjúságvédelem	7	20
9. informatika	6	20
10. intézményvezetés, tanügyigazgatás	3	14
11. kémia	4	3
12. kollégiumi nevelés és foglalkozások	1	6
13. könyvtár-pedagógia	10	12
14. magyar nyelv-és irodalom	13	28
15. matematika	5	17
16. német nyelv	5	18
17. orosz nyelv	1	2
18. I. szakmacsoport: egészségügy	2	2
19. I. szakmacsoport: szociális szolgáltatás	1	1
20. II. szakmacsoport: gépészet	1	1
21. II. szakmacsoport: informatika	2	6
22. II. szakmacsoport: környezetvédelem-vízgazdálkodás	1	2
23. III. szakmacsoport: építészet	1	1
24. III. szakmacsoport: könnyűipar	1	0
25. IV. szakmacsoport: közgazdaság	2	5
26. IV. szakmacsoport: kereskedelem-marketing	2	4
27. testnevelés	3	11
28. vizuális kultúra	5	12
Összesen	106	284

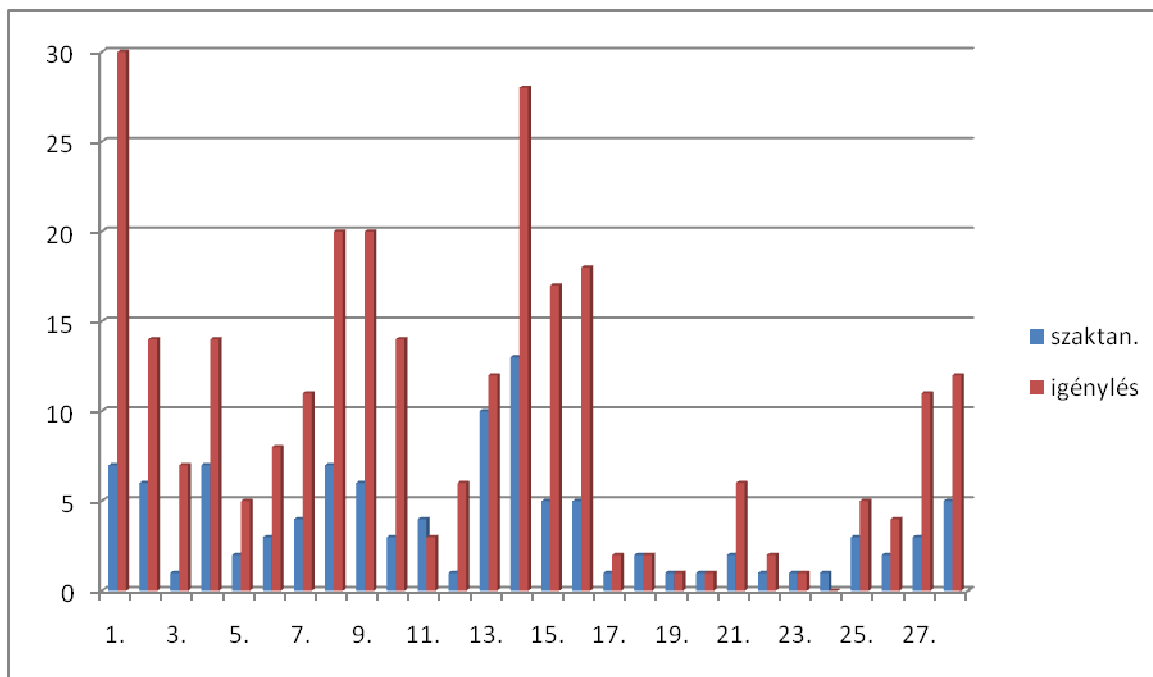
2. táblázat A szaktanácsadók iránti igény szakterületenként

A táblázatból látható, hogy az iskolák a magyar nyelv és irodalom, történelem, matematika, angol és német nyelv (kötelező érettségi tantárgyak), az informatika és a gyermek- és ifjúságvédelem területén kértek leggyakrabban segítséget.

Az intézmények vezetői örömmel fogadták az új gyakorlatot, melynek alapján az iskola választja meg, milyen szakterületen kitől kér segítséget. A táblázatban szereplő szakmacsoportokat feltűnően kevés intézmény kérte.

A szaktanácsadók létszáma egy-egy területen kielégítő (magyar, könyvtár), míg a többi tantárgynál az alacsony létszám ellenére is az elvárásoknak megfelelően végezték a munkájukat.

A tapasztalatok alapján ez a szaktanácsadói létszám megfelelő, csupán arra kell ügyelni, hogy minden területnek legyen értő képviselője (nyelvi előkészítő, emelt szintű érettségi stb.). Legnehezebb helyzetben a szakmacsoportok voltak, hiszen sok esetben nem foglalkoztatták őket, mert saját iskolájukban nem tevékenykedhetnek szaktanácsadóként.

3. ábra A szaktanácsadók létszáma és a szolgáltatást igénybe vett iskolák száma

(A vízszintes tengelyen a tantárgyak láthatók a 2. táblázat alapján.)

A feladatok elvégezhetőek voltak a jelenlegi létszámmal, azonban egy-egy szakterületen a jövőben, amennyiben az iskolák igényei növekednek, növelni kell a szaktanácsadói létszámot is.

A táblázatból látható, hogy elsősorban azokon a szakterületeken igényelték látogatás, segítséget, amelyek kötelező, vagy választott érettségi tárgyak.

Magyar nyelv és irodalom, történelem, angol, német nyelv, matematika mellett a természettudományos tantárgyak (biológia, fizika, földrajz) területén is gyakran kértek

módszertani segítséget az intézmények. Az elmúlt évek tapasztalata alapján a testnevelést és a vizuális kultúra tantárgyakat is választják a diákok érettségi tárgyként, ezért ezeken a területeken is növekedett a látogatást kért intézmények száma.

ISKOLACSOPORTOK	ISKOLÁK SZÁMA	KÉRT LÁTOGATÁSOK SZÁMA
Fővárosi gimnáziumok	8	20
Egészségügyi, oktatás, humán, vegyipari szakközépiskola	6	25
Elektronika, elektrotechnika, gépészet, informatika szakközépiskola	21	70
Építőipar, könnyűipar, kertészeti, művészeti szakközépiskola	13	59
Közgazdasági, kereskedelem-marketing, vendéglátás, közlekedés szakközépiskola	26	61
Nemzetiségi iskolák	4	13
Kollégiumok	17	15
ÖSSZESEN	95	263

4. táblázat Az igényelt látogatások iskolatípusonkénti száma

A látogatások kérése nagy szórást mutatnak. Van olyan intézmény, ahol egy tantárgyban kértek látogatást, de van olyan is, ahol 14 szakterületet vizsgáltattak meg.

Sok iskola nem kért látogatást, mert nem ismerte az új rendszer előnyeit. Reméljük a kedvező tapasztalatok alapján a passzív vezetők is igénybe veszik jövőre a szaktanácsadói szolgáltatást.

Az intézmények a tantárgyfelosztás alapján kapott szaktanácsadásra szánt órakeretet nem egységesen értelmezték, következésképpen nem is használták ki a lehetőségeket (I. MELLÉKLET).

A gyakorlat bebizonyította, hogy a felkínált órakeret reális volt, hiszen egy-egy iskolában egy alkalommal nem lehet 1 vagy 2 órában a feladatokat elvégezni, ahogy az iskolai igényekből kitűnt. Az óralátogatások általában munkaközösségeket érintenek, tehát minimum 5 tanár óráját kell meglátogatni és amennyiben autentikus szakmai véleményt kíván formálni, egy adott szakterület szakmai munkájáról, akkor tanáronként két órát érdemes megtekinteni, amit értékelés követ. Nyitó és záró megbeszéléssel együtt a látogatás ebben az esetben 18 óra.

Az új rendszer adta lehetőség alapján az iskolák név szerint választották a szaktanácsadót. Ennek eredményeképpen volt olyan szaktanácsadó, akit több helyre kértek fel, és akadt akit egy helyre sem. **A 103 szaktanácsadóból 16 főt nem foglalkoztatott az intézet.** Azok a tanácsadók, akiket nem kértek látogatási feladatokra, év közben mérés-értékelési, versenyszervezési, előadói minőségben szakmailag nívós teljesítménnyel járultak hozzá az Intézet szakmai munkájához. Az Intézetben tartott Műhelyfoglalkozások előadójaként is szaktanácsadókat kértünk fel, akik szakterületük kiválóságaiként megfelelő továbbképzést nyújtottak a szakterület tanárai számára.

A tapasztalatok alapján ez a szaktanácsadói létszám megfelelő, csupán arra kell ügyelni, hogy minden területnek legyen értő képviselője (nyelvi előkészítő, emelt szintű érettségi stb.). Legnehezebb helyzetben a szakmacsoportok tanácsadói voltak, hiszen sok esetben nem foglalkoztatták őket, miközben saját iskolájukban nem dolgozhatnak tanácsadóként.

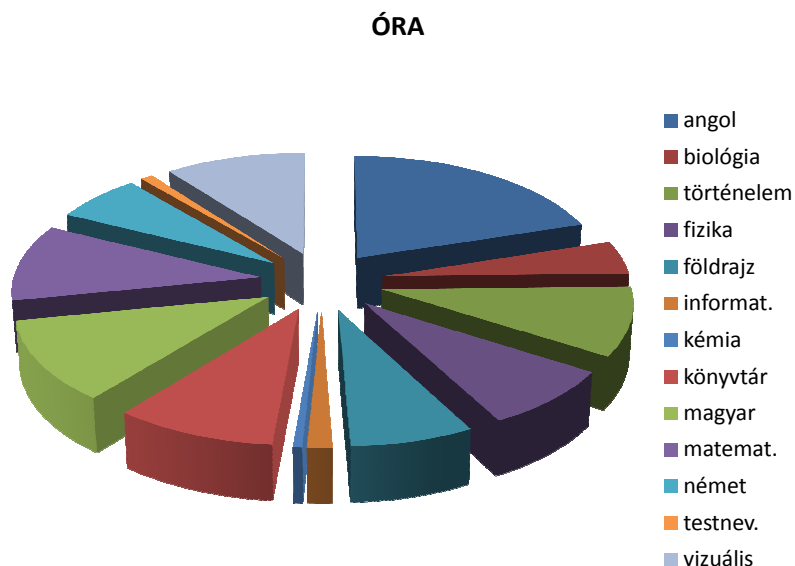
TANTÁRGY	LÁTOGATOTT ISKOLÁK SZÁMA	LÁTOGATOTT ÓRA	EGY ISKOLÁRA JUTÓ FELHASZNÁLT ÓRA
ANGOL	28	328	11,7
BIOLÓGIA	10	81	8,1
DIÁKTANÁCS	7	29	4,1
TÖRTÉNELEM	13	161	12,4
ÉNEK-ZENE	4	21	5,0
FIZIKA	8	71	8,9
FÖLDRAJZ	11	109	9,9
GYERMEK-ÉS IFJ.VÉDELEM	18	133	7,4
INFORMATIKA	21	201	9,6
VEZETÉS	13	302	23,2
KÉMIA	3	22	7,3
KÖNYVTÁRPED.	11	150	13,6
MAGYAR	28	293	10,5
MATEMATIKA	17	267	15,7
NÉMET	18	150	8,3
OROSZ	2	15	7,5
EGÉSZSÉGÜGY	2	30	15,0
SZOCIÁLIS SZOL.	1	10	10,0
GÉPÉSZET	1	3	3,0
SZAKMAI-INFO	6	73	12,2
KÖRNY.VÉD.	1	14	14,0
ÉPÍTÉSZET	1	27	27,0
KÖNNYŰIPAR	-	-	-
KÖZGAZDASÁG	4	33	8,3
KER-MARKET.	3	25	8,3
TESTNEVELÉS	11	89	8,0
VIZUÁLIS KULT.	11	91	8,3
KOLLÉGIUM	6	33	5,5
EGYÉB	3	28	9,3
ÖSSZESEN	262	2789	10,6

5. táblázat A szaktanácsadói látogatás szakterületenkénti megoszlása

A táblázat értékei még a végleges – év végén várható – eredményt nem tükrözik, hiszen még tart a munka az iskolákban. Látható az is, hogy nem lehet különbséget tenni „fontos” és „kevésbé fontos” tantárgyak között, mert az óralátogatásokra, megbeszélésekre ugyanannyi időt fordítanak például az ének-zene tantárgy esetében, mint akár a történelem szakterületen.

Több iskola élt azzal a lehetőséggel, hogy a szaktanácsadót arra kérte, hogy tantestületi értekezleten tájékoztassák a tanárokat a korszerű tanítási módszerekről, vagy más aktuális, egész tantestületet érintő témákról. Ezek a látogatások értelemszerűen rövidebb ideig tartottak, de a tantestület egészét informálták. Volt olyan kérés, hogy munkaközösségi értekezlet tartásával nyújtsanak módszertani segítséget a szaktanácsadók. Ez is kevesebb óraszámban zajlott, mint az óralátogatás, de intenzív továbbképzést nyújtott.

6. ábra A Fazekas Mihály Gyakorló Gimnázium szaktanácsadói látogatásának tantárgyankénti megoszlása

A diágramból kitűnik, hogy a Fazekas Mihály Gyakorló Gimnáziumban tanító szaktanácsadók felkérése melyik szakterületen kiemelkedő óraszámú. Az angol nyelv 378 óra, magyar 210 óra, matematika 199 óra, könyvtár 177 óra, történelem 178 óra, fizika 154 óra, földrajz 135 óra, német nyelv 122 óra. Az iskolákban igényelt tantárgyaknál összesen 1887 óra szaktanácsadói látogatást végeztek.

A középiskolák igényelhető órakerete:	5977 óra
Ebből kértek	2359 órát
Fazekas tanárai ebből teljesítettek	1887 órát

Az előző években megismert Fazekasban tanító szaktanácsadókat szívesen hívják vissza az iskolák (a szakközépiskolák is), mert minőségi munkájuk garancia. Kiemelkedő módszertani segítséget nyújtottak az említett órák elemzésével, illetve több alkalommal bemutató órán (a látogatott középiskolában) gyakorlatban is prezentálták a

munkaközösség tagjainak, hogy egy-egy módszer milyen hatással alkalmazható szakközépiskolai, szakiskolai osztályoknál.

A Fazekas Mihály Gyakorló Gimnázium szaktanácsadói **mérés-értékelési** munkákban vettek részt, **feladatlapok készítését, értékelését, elemzését végezték** az őszi-tavaszi időszakban. Olyan elemző munkákra is vállalkoznak, mint például a **nyelvi előkészítő osztályok eredményeinek** bemutatása.

Az eddig kifizetésre került szaktanácsadói munka szakterületenként:

TANTÁRGY	ELVÉGZETT MUNKAÓRA	FAZEKAS TANÁRAI ÁLTAL VÉGZETT MUNKAÓRA
ANGOL	98	113
BIOLÓGIA	118	25
EMBER ÉS TÁRSADALOM	140	17
ÉNEK-ZENE	48	-
FIZIKA	9	64
FÖLDRAJZ	59	40
GYERMEK- ÉS IFJÚSÁGVÉDELEM	52	-
INFORMATIKA	201	27
INTÉZMÉNYVEZETÉS	67	-
KÉMIA	10	10
KÖNYVTÁR	112	20
MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM	278	19
MATEMATIKA	227	120
NÉMET NYELV	103	-
OROSZ NYELV	10	-
SZOCIÁLIS SZOLGÁLTATÁS	8	-
SZAKMAI INFORMATIKA	50	-
KÖRNYEZETVÉDELEM	34	-
ÉPÍTÉSZET	33	-
KÖZGAZDASÁG	22	-
KER-MARKETING	12	-
TESTNEVELÉS	74	37
VIZUÁLIS NEVELÉS	36	28
ÖSSZESEN	1801	520

Mindösszesen teljesített: **2321 óra**

Kifizetett óradíjak: **1801 óra = 7 204 000.- Ft**

IV.A SZAKTANÁCSADÓI LÁTOGATÁSOK HATÁKONYSÁGA, AZ ISKOLÁK VISSZAJELZÉSE ALAPJÁN

Az intézményi látogatások után küldtünk egy **elégedettségi kérdőívet**, amit azonnal **visszaküldtek az igazgatók**, így hiteles, naprakész információt kaptunk a tanácsadók munkájának színvonaláról.

Az intézmények **44 % kiválónak**
46 % jónak
10 % átlagosnak

minősítették a szaktanácsadók tevékenységét. A kérdőíven szerepelt a gyenge minősítés is, de azt nem választották.

Megállapítható, hogy a rendszer adta több lépcsős szabályozó (kiválasztás, továbbképzés, közös ellenőrzés) megfelelő keretet ad a szaktanácsadók kvalifikált munkavégzésének és valós képet kapunk a szaktanácsadói szolgáltatás minőségéről. **A szaktanácsadót az Intézet szakértője „felügyeli”, részt vesz a munkájában (indításkor, záráskor). Ezt a gyakorlatot minden iskolában nagyon jónak tartják!** Az ilyen együttműködés következtében a szaktanácsadó képzettsége, információhiánya, alkalmatlansága azonnal kontrolálható, és korrigálható.

A formális látogatást a rendszer nem engedi meg, hiszen a szaktanácsadó a kért szakterület minden dolgozójával (igazgató, igazgató helyettes, munkaközösség-vezető, szaktanár) munkakapcsolatba kerül.

TEVÉKENYSÉG	A MEGLÁTOGATOTT ISKOLÁK %-ÁBAN
Értékelés	45
Továbbképzés segítése	24
Önképzés segítése	23
Módszerek megismerése	61
Módszerek terjesztése	43
Pedagógiai tájékoztatás	36

7. táblázat A szaktanácsadói szolgáltatás egyéb területei

Az egyéb tevékenységek:

Pályakezdő kolléga segítése, tankönyvek ismertetése, bemutató óra tartása, tapasztalatcsere, szakiskolai felzárkóztatás, gyermekvédelmi nyilvántartás formája, segédanyag nyújtása. Ezek a tevékenységek sikeresek voltak, a kollégák igényelték.

A mai pedagógiai gyakorlatban (a látogatások által megerősíthető, hogy) a **módszertani kultúra** igen alacsony színvonalú. A tanárok a tanítás során 90 %-ban frontális órákat tartanak. A kompetencia alapú oktatást kevesen ismerik, még kevesebben gyakorolják.

Az intézmények vezetői a szaktanácsadás igényének összeállításakor figyelembe vették, hogy egyes munkaközösségekben hol érzékelnek gyenge pontokat, ahol segítségre lenne szükség. Konkrét kérésként hangzott el a **módszerek megismertetése, terjesztése**. Amennyiben nem fogalmazódott meg a munka indulásakor ez a kérés, akkor is abban az esetben, amennyiben ezt szükségesnek tartották, a szaktanácsadók minden alkalommal megtették értékelésük után a módszertan fejlesztésére vonatkozó felhívásukat, segítséget nyújtottak a segédanyagok felkutatásában, hozzáféréseiben.

Az intézetvezetők gyakran igényelték, hogy egy szakember szakmai szempontok alapján **értékelje** és formáljon véleményt a tantestület egy-egy szakterületében folyó munka színvonaláról. Óriási segítség ez az igazgatók számára, hiszen óralátogatásaik alkalmával a pedagógiai munka megítélése nem okoz gondot, de egy szakterület szakmai kompetenciájának a megállapításához mélyebb szakismeretre van szükség. Ebben segítenek a hozzáértő szaktanácsadók.

A **pedagógiai tájékoztatás** nem csupán az új módszereket, hanem a pedagógiát érintő új kutatási eredményeket, konferenciák tapasztalatait, új lehetőségeket, projektmunkákban való együttműködések is bemutatnak, róluk információt szolgáltatnak.

Az intézményvezetők igényelnék az egyes tanfolyamokon részt vett tanárok munkájának segítését, **folyamatos támogatását** a program, az új módszer bevezetésének első időszakában. Mert hiába vesznek részt a kollégák a legújabb módszereket bemutató pedagógus továbbképzéseken, amennyiben nincsen késztetésük, vagy segítségük a mindennapi gyakorlati munka során a tanult anyag bevezetésére, nem történik változás. Legalább a kezdeti szakaszban szükség lenne egy segítő szaktanácsadó időnkénti támogató ellenőrzésére, illetve iskolacsoportonként fejlesztést végző tanárcsoportok működtetését is végezhetné az intézet.

A **mérés-értékelésben** a segítséget azért nem kérték, mert ez szerintük a gyakorlatban folyik, de azt már érzik, hogy óriási gondok vannak a gyenge eredményeket produkáló tantárgyak, kompetenciák tanítása körül.

MELY TERÜLETEN IGÉNYELNÉNEK SZAKTANÁCSADÁST A JÖVŐBEN?

- módszerek megismertetése, terjesztése
- továbbképzésen tanultak bevezetése
- mérés-értékelés (tanmenet, feladatsorok)
- pedagógiai információk, önképzés segítése

- egészségfejlesztés, gyermek- és családgondozás
- felhasznált modellek: szemléltető anyag, tapasztalatsere, bemutató óra

A fenti területek az igények sorrendiségét tükrözik.

A szaktanácsadás működtetésére szükség van, ez a tevékenység elengedhetetlen egy iskola életében. Szükség van a **külső szakember objektív ítéletére**, még a megfelelő, sőt kiváló tanítási gyakorlatban is kell az értékelés, a tájékozódás, hogy mit, hogyan csinál egy-egy munkaközösség. A **megerősítés** éppoly fontos, mint a **korrekciós segítség**, mert nem minden munkaközösség tud csapatban, együttműködő módon tevékenykedni. A munkaközösségen belül mindenki tanulhatna a másik kollégától egy-egy módszertani újítást, ami a csapatmunkát erősítené. Ezt az iskolavezetők is igényelnék és ezért tartják jónak a szaktanácsadók segítségét (intézményen belül nem tudják rávenni a pedagógusokat az egymástól való tanulásra).

8. táblázat Az iskolák által igényelt területek a szaktanácsadók kompetenciája alapján

KOMPETENS	SEGÍTŐ	NEM KOMPETENS
Módszertan	Intézményi innováció	Személyiségfejlesztés
Nevelési kérdések	Dokumentum-elemzés IMIP karbantartás	
Szaktárgyi tartalom (mennyiség, mélység)	Jogszabályi értelmezés	

Amiben még segítséget remélnek, azok az intézmény egészére vonatkozó működési értelmezések, tevékenységek. Amiben érthető okoknál fogva **nem kompetens** egy szaktanácsadó, az a **személyiségfejlesztés**, hiszen ez megköveteli a folyamatos jelenlétet. Tehát az iskolapszichológus, gyermekvédelmi felelős segíthetne a pedagógus, osztályfőnök mellett.

V. A SZAKTANÁCSADÁS SZAKTERÜLETENKÉNTI TAPASZTALATAI

ANGOL NYELV

7 szaktanácsadó 30 iskolát látogatott meg

A látogatások pozitív tapasztalatai

- ezen a területen a legnagyobb a felkérések száma.

- munkatársainkat csaknem minden iskolában az igazgató vagy helyettese fogadja, tájékoztatja, tapasztalatairól, véleményéről kérdezi.
- a látogatott órákon úgy szervezik, hogy minél több kolléga részt vehessen.
- az iskolák nagyon jónak ítélik a projekt órákat, sokat javít a munka minőségén.
- ahol nyelvi előkészítő osztályok vannak, már 10. évfolyamtól előrehozott érettségi tesztek nyelvből a diákok, de a többi tantárgyra is hatással van a nyelvtanuláshoz megszokott tanulási módszerek.

a kompetencia alapú tanítási módszereket angol nyelvből alkalmazzák a legtöbbször, magas a módszertani kultúra (valószínű a sok és sokféle továbbképzések hatására!).itt valósul meg leginkább az egységes szemlélet és ennek érdekében a módszerek, a taneszközök, a tapasztalatok cseréje.

Tapasztalt problémák

- a tantestületek átalakítása – összevonások miatt – új helyzet elé állította a munkaközösségeket, az összeszokott munkamódszerek ütköztetése, kompromisszumkeresése jellemző.
- A pályakezdő kollégák nyitottak az új módszerek befogadására, azonban még mindig nagy a frontális órák száma, pedig a nyelvi csoportok létszáma lehetőséget ad a változatos óravezetésre.
- Kevés az élő beszéd gyakoroltatása, tanár-diák kommunikáción kívül kevés a páros, vagy csoportos megbeszélés.
- Komoly szervezési problémát jelent egy-egy osztálynak a nyelvi kabinetek használata, interaktív táblát kevés tanár használ.

Az angol tanárok felkészítése évek óta Intézetünk kiemelt programja. A felkészített tanárok nyelvi, módszertani, tanítástechnikai továbbképzésére új tanárképző tanfolyamot készítettünk elő az Oxford University magyarországi képviselőivel. A képzésben résztvevő tanárok munkáját az Oxford Teacher Academy folyamatosan figyelemmel kíséri, tőlük dolgozatokat vár el, majd a kurzus sikeres befejezése után arról a Lifelong Learning Európai Közösségi Program szemlélete szerint oklevelet is ad.

BIOLÓGIA ÉS KÉMIA

4 és 2 szaktanácsadó 11 és 3 iskolát látogatott meg.

A látogatások pozitív tapasztalatai

- A meglátogatott intézményekben a kollégák készségesek voltak, a munkaközösségekben csapatszellem uralkodik. A tapasztalatokat megosztják egymással és ötleteket cserélnek.
- Sajnos a csökkenő óraszámok adta lehetőségek igen csekély teret adnak a foglalkoztatásra, kísérletekre, ezért fontos, hogy a kollégák a tapasztalataikat cseréljék,

a jó ötleteket az ínséges körülmények között ne egyenként találják ki, hanem egymásnak adják és hasznosítják.

- A természettudományos projekt órák igen megterhelőek, de talán a szakképző intézményekben eléri a céljukat. Mélyebb ismeretekre ez az órakeret nem ad lehetőséget, csupán motivál.

Tapasztalt problémák

- Számos iskola nem rendelkezik szertárral – az összevont iskolákban még a kiszolgáló helyiségekben is tanítanak – szaktanteremmel, szélsőséges esetben semmilyen felszereléssel, miközben számos jól ellátott iskola megszűnt.
- Az egészségügyi intézménybe készülő (csekély számú) diákok hátrányos helyzetbe kerülnek, kénytelenek szabadidőben felkészülni, a többi alulmotivált diák pedig kísérlet, gyakorlat híják továbbra is idegenként kezeli a két tantárgyat és nagy számú elméleti órán vesz részt.
- Gyakran tapasztaltunk a látogatások során nevelési problémákat. Úgy véljük, ezek kezelését a természettudományos tanároknak is fel kell vállalniuk.
- A munkához való viszony romlása évről-évre aggasztóbb, hovatovább már csak a túlélés vezérli a diákokat egy-egy órán.
- Az olvasási problémákat is le kell küzdeni egy-egy csoportfeladat megoldása során, de ezt minden kollégának fel kell vállalnia, különösen a szakképző intézményekben.
- A szakiskolai osztályok gyakran nem azt tanulják, amire a legnagyobb szükségük van, a kollégák nem vállalják fel a kompetencia alapú oktatást – sokat kell készülni az órára, nagy rendetlenkedéssel, zajjal jár – pedig amennyiben alkalmaznák, a diákok is megszoknák ezt a fajta munkamódszert és a munkamorál is erősödne.
- A kollégák végzettsége, módszertani kultúrájának sokszínűsége indokolja a rendszeres ellenőrzést, segítő szándékú fejlesztő kritikát a biológia-kémia tantárgyakat tanító oktatókkal szemben.
- Szükség lenne egy kimeneti mérésre, hogy nyilvánvalóvá váljon az iskolavezetés számára is, hogy hol milyen mértékű a probléma és a segítségnyújtás is ez irányban mozdulna el.
- A látogatott intézményekben tanító kollégák nagyon igénylik és örömmel fogadják a segítséget, de önmaguktól nem találják ki adekvát módszereket egy-egy óra megtartásakor. A nyújtott segítséget is csupán a kipróbálás első fázisáig használják, de mert túl munkaigényes és bonyolult, nem alkalmazzák.

DIÁKTANÁCSADÁS

1 szaktanácsadó 7 iskolát látogatott meg.

Tapasztalatok

- Az intézményekben együttműködő szereplők a pedagógusok, a diákok és a szülők, illetve a tantestület, a diákönkormányzat, és az iskolaszék résztvevői. E feleknek kellene ideális esetben úgy együttműködni, hogy kölcsönösen és egyetértésben, ha kell kompromisszumot kötve is erősítsék a jó együttműködést. Kialakítani egy olyan iskolai légkört, ahol mindegyik résztvevő fél otthonosan jól érzi magát.
- Nehéz a helyzete a DÖK segítő pedagógusainak. Erre a munkára vagy azért választja meg az intézmény vezetője, mert koránál fogva tapasztaltnak tartja, vagy éppen pályakezdő fiatal, és közel áll a diákok elképzeléseihöz, igényeihez. A felsőfokú

oktatásban erre a feladatra semmilyen felkészítést nem kaptak. Nevelési területen minden pályakezdő pedagógus bizonytalan, mert erre vonatkozóan nem nyújtott a felsőoktatás módszertani útmutatást.

- A jó együttműködések esetén a tanulók minden, az érdekérvényesítéshez, szükséges készséget megtanulhatnak, gyakorolhatnak

EMBER ÉS TÁRSADALOM

6 szaktanácsadó 13 intézményben tett látogatást.

A látogatás pozitív tapasztalatai

- Vélhető, hogy a gimnáziumok jelentős részében jól felkészült tanárok oktatnak, ennek tudható be, hogy egyetlen gimnáziumból sem jött felkérés az ember és társadalom tantárgy szaktanácsadóhoz, aki esetenként megvizsgálta volna, hogy ez a műveltségi terület és annak minden része a gimnáziumokban milyen elosztásban van jelen. A történelem, az emberismeret, a társadalomismeret komplex egysége kellene, hogy megjelenjen a tanítás során.
- A kollégák tudnak és akarnak alkalmazkodni az új érettségi követelményeihez, ezért a frontális óravezetés helyett egyre több helyen helyezik előtérbe a kétszintű érettséginek jobban megfelelő kompetencia-központú oktató-nevelő munkát. A viszonylag gyakori tanórai kiselőadások változatossá teszik a tananyag feldolgozásának módját. Fokozatosan teret kap a forráselemzés. A fal térkép használata elég általános, sok példát lehet látni a kics csoportos, differenciált oktatás módszereire.

Tapasztalt problémák

- A legtöbb iskolában van ugyan interaktív tábla, többnyire azonban nincs kihasználva. Sajnos ez más tantárgyak esetében is megállapítható.
- A látogatott szakközépiskolákban csak a történelem tantárgyat tanítják, az emberismeretet és társadalomismeretet nem, pedig az Ember és társadalom műveltségterület része.
- A kollégák sok esetben nem tartják magukat a tanmenet üteméhez. Módszertani hiányosságok is tapasztalhatók.
- A szakközépiskolák egy részében és a szakiskolákban jellemző az alulmotiváltság, ezért módszertani bravúrokra lenne szükség ahhoz, hogy lekössék a diákokat. A filozófia és etika tantárgyakat több helyen a történelem tantárgyba integrálva oktatják, ami a gyakorlatban egyet jelent a megszűnésével, beolvadásával a történelem tantárgyba.
- A diákok tanórákon aránylag keveset használják az atlaszt.
- A tanárok gyakran nem tervezett óramenettel dolgoznak, valahol elkezdődik és csengetésre befejeződik az óra, sok esetben a téma felénél.

MŰVÉSZETEK SZAKTERÜLET

2 szaktanácsadó 5 intézményben (ének-zene), illetve 4 szaktanácsadó 11 intézményben (vizuális kultúra) tett látogatást

A látogatás pozitív tapasztalatai

- A művészeti oktatás területei: rajz-vizuális kultúra, ének-zene, tánc-dráma, mozgóképkultúra-médiaismeret.
- A szakterület ellátottsága megfelelő, a látogatások során minden iskolatípusban tettek látogatást szaktanácsadóink és azt tapasztalták, hogy humánerőforrás tekintetében minden rendben van. Jól képzett, lelkes kollégák tanítják a tárgyakat. A tárgyi feltételek is adottak, bemutató helyek, galériák minden iskolában működnek.
- Az eltérő iskolatípusokban megfelelő volt az oktatás színvonala.
- A látogatott iskolákban tapasztalható, hogy nincs tantárgyi összevonás.
- Az ének-zene területén kiemelkedő a tanórán kívüli foglalkoztatások száma, tartalma.
- A tanórákon megjelenik a kreatív fejlesztés igénye, a közösségépítés jellege.

Tapasztalt problémák

- A tehetséggondozó versenyeken való részvétel rendkívül eltérő képet mutat, csakúgy mint a külön órákon, tehetséggondozó foglalkozáson, szakkörökön való önálló tevékenység.
- Az ének-zene szaktanterem (ahol zongora is van) hiánya megnehezíti a tantárgy oktatását.
- Az eltérő sajátosságok leginkább a tanárok személyiségéből, attitűdjéből adódnak, melyeket igyekszünk korrigálni a közös rendezvények alkalmával, a jó példák bemutatásával, terjesztésével.

FIZIKA-MATEMATIKA

3 szaktanácsadó 8 intézményben (fizika), illetve 5 szaktanácsadó 17 intézményben (matematika) tett látogatást.

A látogatás pozitív tapasztalatai

- mindkét tantárgy esetében visszatérő látogatást kértek az iskolák (zömében szakközépiskolák).
- A látogatások alkalmával az iskolák segítséget kértek a helyi tantervük átalakításához, a tantervek és tankönyvek használatának kompetenciáját, illetve egységes használatának elősegítését a szaktanácsadói előadásokkal, szakértői segítséggel szeretnék megoldani.
- Igényként merült fel a kompetencia-mérésre való felkészítés segítése, a beépítés lehetősége, a fejlesztés mikéntjének meghatározása.
- Az általunk nyújtott szakanyagokat az iskolák örömmel fogadták és beépítik mindennapi munkájukba.
- A törvények naprakész ismeretét az iskolák vezetése elvárja a szaktanácsadóktól.
- Minden látogatott intézményben a vezetés és a szaktanárok nyitottak voltak, segítőkész hozzáállásuk segítette a szaktanácsadók munkáját. Az óralátogatások alkalmával több helyen megszervezték, hogy ne csak a munkaközösség-vezető, hanem szaktanárok is jelen legyenek.

Tapasztalt problémák

- Nem tudtuk kezelni azokat a helyzeteket, amiket valójában a helyi programoknak kellene tartalmazniuk (mire adjanak kettést, mi a tantárgyi minimum, milyen teljesítmény ér jelest). A problémát az jelenti, hogy sokszor nem világos az iskoláknak az a tény, hogy a minimum mindig az iskolától függ, más egy humán osztályban, más a speciális tantervű matematika osztályokban, fakultációkon.
- Több iskola küzd a számolási nehézségekről és egyéb problémákról igazolást hozó (diszkalkulia, diszlexia, diszgráfia) diákokkal. Nem megoldott a fejlesztésük (a nevelési tanácsadó fejlesztést nem ad, csak diagnosztizál). A szaktanárok fejlesztő pszichológus, szakember foglalkoztatását igényelnék. Speciális fejlesztő anyagokat gyűjtöttünk e témában, és az iskolák rendelkezésére bocsátottuk. Ez azonban a szakértői fejlesztést nem helyettesíti, csak az órai munka könnyítésére szolgál.
- Sok iskolában az volt a kérés, hogy a megíratott, összeállított dolgozataikat beszéljük meg mérési szempontból. Ez óriási, időigényes munka és nem áll arányban az igényelt óramennyiséggel.

FÖLDRAJZ

4 szaktanácsadó 11 intézményben tett látogatást.

Pozitív tapasztalatok

- A Károlyi Mihály Magyar-Spanyol Tannyelvű Gimnázium és a Nagy László Általános Iskola és Gimnáziumon kívül a szakközépiskolai és szakiskolai osztályokban kértek segítséget.
- A szaktanácsadók több esetben kaptak olyan felkérést, hogy tapasztalatcserét szervezzenek meg a saját iskolája és a látogatott iskola munkaközösségével. Ennek eleget is tettek és hasznos módszertani börze alakult ki. Valóban sikeresnek mondható, megéri megszervezni ezeket a találkozókat.
- Örömmel fogadták az interaktív tábla használatához nyújtott segítséget, ígérték annak rendszeres használatát az iskolájukban.
- Több esetben igényeltek tanácsot a tananyag beosztását illetően.
- A tankönyv és a munkafüzet kiválasztásának nehézségeit is több helyen említették és a kapott segítséget pozitívan fogadták.
- A legsikeresebb segítséget a változatos ellenőrzési módok, a digitális oktatási anyagok összeállítása, a tananyagbeosztás, a pályázati lehetőségekről szóló tájékoztatás jelentette.

Tapasztalt problémák

- a szaktanácsadók kiválasztása a listáról sok esetben nem az ismertség, hanem a tanítási helyszín alapján történik. Úgy választották ki a földrajz szakterületen is a tanácsadókat, hogy hasonló intézményben tanítson.
- Nem biztos, hogy ez jó, mert egy-egy szaktanácsadó kolléga nagyon jó módszereket ismerhet a szakiskolai, szakközépiskolai területen pedig gimnáziumban tanít. A fordított helyzet is tapasztalható, nem biztos, hogy a szakközépiskolában tanító kolléga módszertani kultúrája kimagasló.

- Az oktatásirányító szervek által jónak tartott természetismeret tantárgy projekt keretben oktatása a szakiskolákban csak akkor lesz valójában megvalósítható, ha a felsőoktatásból kikerülnek azok a képzett szakemberek, akik e komplex tantárgy oktatásához kaptak módszertani képzést. Addig azonban az integrált tantárgyak közül csupán kettőt, jó esetben hármat ismer a szaktanár lévén, hogy biológia-földrajz, vagy biológia-kémia, vagy földrajz-kémia szakos. A többi, általa nem ismert tantárgyat tanulnia kell.

GYERMEK- ÉS IFJÚSÁGVÉDELEM

6 szaktanácsadó 19 intézményben tett látogatást.

Pozitív tapasztalatok

- A tanácsadó kollégák több alkalommal mentek egy-egy intézménybe, ahol szívesen vették a tanácsait és az újbóli látogatások alkalmával a korrekciós segítséget. Ezen a területen a gondozói gyakorlat válik be.
- El kell juttatni a tanulókat arra a szintre, hogy problémáikra megfelelő megoldási módokat találjanak, illetve ha ez nem sikerül, tudjanak tanácsot kérni. Ebben segítjük a kollégákat.
- A látogatásokhoz eltérő szempontrendszerrel alakítottunk ki, igazodva a terület sajátosságaihoz. Ezen a területen egyéni tanácsadás folyik, és műhelyfoglalkozásainkon, esetmegbeszéléseken csoportos tanácsadás.
- Minden intézményvezető kiemelten kezeli a gyermek- és ifjúságvédelmet, és szükségesnek tartja, azonban a gyermekvédelmi felelősök nem képzettek, törvényi szabályozókban nem jártasak. Nagy segítségül szolgáltak szaktanácsadóink ezekben az új, módosított törvényességi szabályzók értelmezésében.
- A prevenció jól működik az iskolákban, színes programok segítik a diákok szabadidős tevékenységének megszervezését, az egészséges életmódra nevelést.
- A meglátogatott intézmények mindegyikében alkalmaznak gyermekvédelmi felelőst, a gyermekvédelmi tevékenység tervezett.

Tapasztalt problémák

- Életvezetési problémák, családi nevelés hiánya, elhanyagoló érzelmi kielégítetlenség, melyekkel egy tanórai keretben szembesül a tanár és kezelni kell.
- Jellemző a kapcsolathiany, a kötődési igénytelenség különösen a szakiskolások körében.

INFORMATIKA

6 szaktanácsadó 19 iskolában tett látogatást.

Pozitív tapasztalatok

- Az intézmények többségében jók az informatika oktatás tantervi, tárgyi és személyi feltételei. Ezekben az intézményekben az informatikából érettségizők száma magas. Ezen intézmények tanulói rendszeresen és eredményesen vesznek részt az MFFPPTI által szervezett Fővárosi Informatika Alkalmazói Versenyeken.

- A nyelvi előkészítő osztályokban az informatika 3-6 plusz órát kap hetente, ami nagy segítség, ugyanis a kerettantervek szerinti minimális óraszám nem lenne elég a középszintű érettségihez sem.
- A szaktanácsadót és a szakértőt mindenhol szívélyesen fogadták. A tanulók viselkedési és kommunikációs kultúrája jó, általában aktívan vesznek részt a számítógépes gyakorlati munkában, önálló ötleteik vannak. Füzetet használnak, jegyzetelnek.
- A tanárok többségének tanulásirányítása szakszerű, türelmes, segítőkész, óravezetésük megfelelő. Jól motiválják a tanulókat, érthetően beszélnek, hangulatos órát tartanak. Ellenőrzik és értékelik az elvégzett munkát.
- A szaktanárok zömében hagyományos órát tartanak, de akad kooperatív tanulási módszereket alkalmazó is.

Tapasztalt problémák

- A tanárok néha túltervezik az órán elvégzendő feladatok mennyiségét, így előfordul, hogy a gyakorlati feladatot nem tudják befejezni a tanulók.
- Sok iskolában nem használnak megfelelő informatika tankönyvet az órán. Nincs a tanulónak az óraszámhoz és az ismeretszinthez igazodó tankönyve, feladatgyűjteménye, nincsenek feladatlapjaik, ezért túl sok időt töltenek jegyzeteléssel.

INTÉZMÉNYVEZETÉS, TANÜGYIGAZGATÁS

3 szaktanácsadó 13 intézményben tett látogatást.

Tapasztalatok

- A szakterület látogatásának és értékelésének speciális, a többi szaktól eltérő szempontsorral kell rendelkeznie. Egy jól képzett, rutinos, precíz, széles látókörű kompetens szakember mellett három új szaktanácsadó is van a listán.
- A munka jellegéből adódóan egy-egy látogatás elhúzódó, nagy intervallumra kiterjedő. Ezért még kevés esetben történt zárás az intézményekben, a többi helyen folyamatos a tevékenység.
- A szakképzés átszervezésével kapcsolatban valamennyi látogatott intézményben kiemelt kérdéskör volt a TISZK-ek kialakulásával kapcsolatos problémák, bizonytalanságok kezelése, nevelőtestülettel való elfogadtatása, az ebből adódó munkaerő-gazdálkodási, munkaszervezési kérdések megoldása.
- Az iskolák összevonása után fő feladat volt az alapító okiratok módosítása, legitimációja, illetve az OKJ módosításából következő moduláris képzés „tantárgyasítása”.
- A TISZK-ek népszerűsítéséhez kérték a segítséget és kaptak is az Intézettől, hiszen a portálokon, a Metropol cikksorozatban minden iskola lehetőséget kap a bemutatkozásra, a szakmák népszerűsítésére.

KOLLÉGIUM

1 szaktanácsadó egy személyben az intézeti szakértő

- Az intézményekben egyre több sajátos nevelési igényű fiatal nyer elhelyezést. A fogyatékkal élők 10 %-ánál halmozódik a fogyatéék. A személyi és tárgyi feltételeket a fogadó intézmények ennek megfelelően folyamatosan alakítják, javítják, hogy a speciális feladatoknak eleget tudjanak tenni. A sajátos nevelési igényű diákok mindenhol, a diákok és a felnőttek részéről is elfogadással, és segítséggel találkoznak.
- A kollégiumi diákság megsegítését, esélyeinek növelését, a hátránykompenzációt szolgáló kollégiumi anyagi lehetőségek meglehetősen szűk keresztmetszetűek. Az intézmények többségének nincs, vagy szerény a lehetősége anyagi támogatást biztosítani diákjai számára. Néhány intézményben működik diákjóléti támogatás: a legrászorultabbak, illetve a kiemelkedő teljesítményt nyújtók kapják. Több intézményben működik alapítvány. Szinte valamennyien részt vesznek pályázatokon, melyek hozadékát főleg tárgyi-, eszközfejlesztésre és kulturális célokra fordítják (színházjegyek, külföldi utazások stb.).
- A fenntartó kollégiumfejlesztési koncepciójának megfelelően az intézmények az utóbbi években infrastrukturális tárgyi- és eszközfeltételek terén jelentős fejlesztésen mentek keresztül, mely által egészségesebbé, esztétikusabbá, kényelmesebbé, biztonságosabbá vált a nevelési és tanulási környezet, a kollégiumi élettér. Ennek a prevenció szempontjából is igen nagy a jelentősége.
- Az intézményi nevelőmunkában – mindenekelőtt a kollégiumi alapprogram által előírt, valamint az irányított szabadidős foglalkozásokon – helyet kapnak azok az egészségmegőrző, felvilágosító, fejlesztő, és prevenciós jellegű tevékenysége, programok, amelyek a gyermekvédelem problémakörébe szorosabban tartozónak vélünk. Ilyenek a családi életre nevelés (családismeret), konfliktuskezelés, agresszió, pályaorientáció, élet- és pályatervezés, mentálhigiéné, ezen belül a stresszoldás (technikák, módszerek), a mindennapi életvezetéshez kapcsolódó praktikus ismeretek.
- A kollégiumnak a szülőkkel és az iskolákkal való együttműködés fő jellemzője: a kollégium a kezdeményező fél. A kollégium rendszeresen tájékoztatja a szülőket a diákok teljesítményéről, és probléma esetén, szükség szerint értesítést küld számukra. A szülők ebben az esetben együttműködők, érdeklődők.

Tapasztalt problémák

- Az iskolákkal való együttműködés nem minden esetben zavartalan. Kivéve a közös igazgatású intézményeket. Nem minden esetben segítik a kollégiumi pedagógusok munkáját.
- Kívánatos, hogy a pedagógusok rendelkezzenek megfelelő módszertani eszköztárral.
- Humán erőforrás célirányos fejlesztéséhez szükség van pedagógiai munkát segítő szakemberekre.
- Továbbképzések kínálatának bővítésére és ezek igénybevételére lesz szükség.
- Kívánatos a rugalmas alkalmazkodás a diákok helyi igényeihez, szükségleteihez.

Azért nem igényeltek a kollégiumok látogatási időt, mert a szakértő minden hónapban meglátogatja az intézményt. Ez a speciális helyzet ideális a 17 kollégiumnak. Ugyanakkor bővíteni kell a szaktanácsadók számát, hogy ez a munka ne csupán egyszemélyes támogatás legyen.

KÖNYVTÁRPEDAGÓGIA

7 szaktanácsadó 11 intézményben tett látogatást

Tapasztalatok

- A könyvtár speciális terület, ezért a szaktanácsadók nem a hagyományos órakeretekhez mért szempontsört alkalmazták, hanem speciális, adekvát módon értékelték az egy-egy iskolában folyó munkát.
- A Fazekasban dolgozó mindkét könyvtáros kolléga szaktanácsadó, az Ő feladatuk nagyrészt a versenyek megszervezése, lebonyolítása, a feladatlapok, valamint a könyvtárhasználati mérés feladatlapjainak javítása volt. Az akkreditált továbbképzés egy napját ketten tartották, a tehetség gondozás helyi sajátosságait megmutatva a hallgatóknak.
- Az iskolai könyvtárak állapotáról helyzetelemzés készül, stratégiai javaslattal, amit minden intézményben felhasználhatnak.
- Az összevonásban érintett intézmények könyvtáros tanárainak alakult a Kézfogás kör, hagyományos műhelyünk a Pályakezdők műhelye. Ezekre az összejövetelekre az iskolában dolgozó könyvtárosok igényt tartanak, és mindkettő szervezett formában alkalmat jelent az egyéni szaktanácsadásra is.
- A megszűnt vagy feleslegessé vált, de máshol hasznosítható könyvtári dokumentumok elhelyezésére az OPKM-ben került sor.
- A látogatások során különleges figyelmet szenteltünk az iskolai könyvtárak kiegészítő tevékenységére, a tanórán kívüli foglalkozásokra.
- Ebben az évben került átszervezésre az Intézet könyvtára és kialakítottunk egy Pedagógiai Szakkönyvtárat, ahol nem csupán módszertani kutatásra, hanem szakmai előadások tartására, fórumokra van lehetőség. Ezeknek, legyen az bármely szakterületi téma az előkészítői sok esetben a szaktanácsadók.

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

10 szaktanácsadó 26 intézményben tett látogatást.

Tapasztalatok

- A szaktanácsadók fogadása minden intézményben rendkívül pozitív volt, bízunk abban, hogy ez nem csupán az érettségi tantárgy nagy súlyának köszönhető.
- A tanárok módszertani kultúrája rendkívül változatos, örömmel fogadták a nyújtott segítséget és a sikeres érettségi reményében biztosan alkalmazzák is.
- A pályakezdő kollégák lelkesek, elkötelezettek az új kétszintű érettséggel kapcsolatban. Módszertani segítséget azonban esetükben is mindenképpen nyújtani kellett.
- A kompetencia alapú oktatás ezen a területen is kisebb arányban kap teret a frontális óravezetéssel szemben, pedig az érettségi témakörei, feladatmegoldásai lehetőséget kínálnak az ilyen jellegű oktatásban részesült tanulóknak a jobb eredmény elérésére.
- Az összevonások minden érintett intézményben a tanulókat is érintették, mert nem csak az új helyszín, de sok esetben az új tanár elvárásaival is szembesülniük kellett.
- A mérés-értékelés eredményeinek javításához kértek segítséget több esetben a szaktanároktól. Sajnos mindig megállapítható tény, hogy a szövegértéssel nem rendelkező diákot ebben az iskolatípusban már nehezebb, idő híján heroikus küzdelem

fejleszteni, érettségire felkészíteni. Ezen talán segít a kompetencia-alapú oktatás, de minderre az általános iskolában kellene nagyobb hangsúlyt fordítani.

- Az iskolatípusnak megfelelő tankönyvek megválasztása sem megfelelő – hol fölül, hol alul teljesítő eredményeket kapnak – és ekkor már csak a meglévő könyv használatának mellőzése a megoldás.

NÉMET ÉS OROSZ NYELV

5 szaktanácsadó 16 iskolában (német nyelv) és 1 szaktanácsadó 2 iskolában (orosz nyelv) tett látogatást.

Tapasztalatok

- A két nyelv nem azért került egy fejezetbe, mert a szaktanácsadói azonosak, csupán a közös „sors” hozta össze. Az angol mellett a német nyelv igen hátrányos helyzetben van, sok esetben egyéb nyelvet választanak a diákok második nyelvként.
- Az iskolák kérése azt volt, hogy a nyelv választását és megillető helyét szorgalmazó „fogásokat”, motivációs segítséget kapjanak a tanácsadóktól.
- A szaktanári ellátottság megfelelő, az órák színvonala igazodik az angol órákhoz. A nyelvi munkaközösségekben a kohézió igen nagy, a kollégák segítő-támogató magatartása meglátszik az órákon. Az új tapasztalatok átadása is gyakori.
- A szaktanácsadó nem csupán az iskolában elterjedt jó tapasztalatokat erősítette meg, hanem máshol szerzett és alkalmazható módszereket is terjesztett.
- Nagy gondot okozott a szakmai nyelvi vizsgára való felkészítés, hiszen csak követelményrendszer van, de tankönyv nincs. Így ennek híján a szaktanárnak kell megtanulnia az adott szakmák (több tucat!) nyelvi kultúráját és átadni a diákoknak.
- A könyvválasztás és a megfelelő segédanyagok kiválasztásában kértek segítséget a tanárok, mert egész más szükséges a nyelvi előkészítő osztályokban, a két tannyelvű osztályokban stb.
- Az orosz, mint választott idegen nyelv szaktanácsadói kérešként jelent meg, mert és igen sok segítséget igényelt az iskolában lévő szaktanár. A szerencse, hogy a nyelvi munkaközösségekben a módszerek börzéje megtörténik, csupán az eszközöket kell beszereznie a kollégáknak. Irigylésre méltó a nyelv szakos tanárok helyzete az iskolában, úgy felszereltség, mint tanóra tekintetében, az csoportlétszámok csupán az összevont iskolákban ugrottak meg, de ez is megoldódik egy-egy új nyelvszakos kolléga felvételével.

TESTNEVELÉS

3 szaktanácsadó 11 iskolában vett részt látogatáson.

Tapasztalatok

- Minden látogatott intézmény – különösen a szakiskolák – azzal a problémával küzdenek, hogy nem lehet megvalósítani az egészséges életmóddal kapcsolatos törvényi szabályokat, hiszen az alapórák terhére nem tehetnek be testnevelés órákat, a délutáni időpontokban pedig a látogatottság kicsi.

- Örvendetes tény, hogy az iskolák ilyen és hasonló esetekben kérik a szakmailag képzett szaktanácsadók segítségét. Ez azt mutatja, hogy nincs fontos és nem fontos tantárgy az intézményekben.
- A tárgyi feltételek megléte változatos. Az összevont intézmények eszközellátottsága összeadódott, tehát még növekedett az eszközpark. Nem biztos, hogy az összevonás után megemelkedett létszámot a meglévő sportlétesítmények (tornaterem, udvar) kielégítik, ezért a szervezés óriási gondot jelent.
- Örvendetes, hogy érettségiznek testnevelésből a diákok, de még mindig nem megfelelő a propaganda és a felkészítés ezen a területen. A látogatások során minden iskolának rendelkezésére bocsátották a tanácsadók a közép és emelt szintű testnevelés érettségi feladatait tartalmazó videokazettát, illetve felhívták a figyelmet a szakirodalomra.
- A szaktanácsadóknak több helyen a törvényi szabályozók és a gyakorlat anomáliáira kellett felhívni a figyelmet. Amint lehet, az iskola a testnevelés óra terhére dönt az órák elosztásánál.
- Az óralátogatások során szélsőséges tanári attitűdöket tapasztaltak. A diákok negatív hozzáállása a tantárgyhoz nem véletlen.
- Az iskolai sportkörök működésével kapcsolatban még mindig vannak hiányosságok, értelmezési problémák.
- A mindennapos testnevelés nem mindenhol gyakorlat.
- A gyógytestnevelés mindig a gyógytestnevelést végző tanár habitusán múlik, ahol megfelelő, ott járnak a diákok.

SZAKMACSOPORTOK

10 szaktanácsadó tett látogatást 20 intézményben.

Tapasztalatok

- A szakmacsoportos szakterületre nehéz volt a szaktanácsadói rendszert megszervezni, hiszen több esetben előfordult, hogy monopol helyzetben lévő iskola tanácsadóját, a saját iskolája nem kérheti, pedig lenne rá igény.
- Nagyon kevés iskola kért szakmai látogatást, ezért nincsenek konkrét értékelhető adatok. A fő oka, hogy a TISZK-ek megalakulásával a szakképző iskolákat érintő változások lekötik a szakközépiskolák energiáját és a TISZK-ek létrejötte is erőteljesen csökkenti a szaktanácsadás iránti igényt. Több szakmacsoport területéről olyan jelzés érkezett, hogy az elmúlt évben nagy mennyiségben vették igénybe a szaktanácsadói látogatást.
- Az **építészet** területén a három érintett iskolából csupán egy kért szaktanácsadói látogatást, de a szakma egészére. A tantárgyat tanító minden pedagógust módszertani szempontból elemezni kellett.
- **Informatika** szakterületen az óralátogatásokon elemezték a tanár szakmai hozzáértését, a tanár-diák kapcsolat minőségét, a tanórai munka és a tanulók kulturált és együttműködő magatartását
- **Könnyűipar** területén nem volt felkérés, de az intézményekben zajlottak azok az események, amelyekben a projektmódszer sikeres alkalmazásának bemutatása volt a téma. Ezen minden érintett szakember részt vett és módszertani börzeként értelmezte a nagyszabású szaktanácsadást.
- **Környezetvédelem-vízgazdálkodás** szaktanácsadói látogatás is a módszertan jegyében zajlott, az értékelésben kiemelve ennek és a környezettudatosságra való

nevelésnek a fontosságát. Terepgyakorlat, laboratóriumi gyakorlat vezetése, bemutatása is szerepelt a szaktanácsadó repertoárjában.

- **Oktatás- és szociális szolgáltatásokban** a szaktanácsadó az óralátogatás elemzésekor kiemelte a pozitív tapasztalatait és módszertani segítséget nyújtott a továbbfejlesztéshez.
- **Egészségügy** területén a szakmai támogatást részesítették előnyben az iskolák, az egymástól való tanulást, a tartalmi modernizációt, a szakmai módszertani segítségnyújtást. A környezetkultúra tantárgyhoz jegyzet megjelentetésére vállalkozna a Kanizsai Dorottya Egészségügyi Szakképző Iskola és Gimnázium szakmai munkaközössége. A munkaközösségek egyébként az egymás segítésére létrehozott kapcsolattartást igényelnék.

VI. AZ INTÉZET SZAKTANÁCSADÓI TEVÉKENYSÉGÉNEK EREDMÉNYEI ÉS FEJLESZTÉSI IRÁNYAI

A szaktanácsadás rendszerének átalakítása ebben a tanévben olyan erősségeket és gyengeségeket hozott felszínre, amelyekből megállapítható a rendszer átalakításának helyessége, illetve a továbbfejlődés útja.

Pozitív tapasztalatok

- A szaktanácsadói **listáról való választást** az iskolák jónak tartják, erősíti a rendszer szolgáltatás jellegét. A munkára kvalifikált szakembereket kérnek fel az iskolák, akiktől elvárhatják a teljeskörű **minőségi tevékenységet**, melynek folytán intézményi szinten javulhat a szakterület helyzete.
- A módszertani kultúra erősítése minden látogatás alkalmával igényként fogalmazódott meg. Ehhez nyújtott segítséget a látogató szaktanácsadó konkrét **anyaggal**, vagy elérhető **források, továbbképzési lehetőségek** ismertetésével. Bővült a **módszertani segédanyagok** közzététele is.
- A **tapasztalatcserék** megszervezése két-három iskola azonos munkaközösség részére nagyon jó ötletbörzének bizonyult. A program mindig progresszív vitában, konkrét módszerek átadásában merült ki és megerősítették a használó szakképző intézetek tanárai, hogy náluk bevált, ajánlják a hasonló intézményekben.
- A szaktanácsadók a **szakértővel nyitnak-zárnak** egy-egy intézményben. Ezt az intézmények is nagyon jónak tartják, mert erősíti a kapcsolatokat, naprakész az információáramlás. A helyben meghozható döntésekben az intézeti szakértő kompetens, és kontrollálja a szaktanácsadót, ha szükséges. A **szaktanácsadó** munkája végeztével a szakértővel együtt értékeli az intézményben tapasztaltakat, így **közvetlenül ellenőrizhető** a végzett munkájának színvonala.
- A megbeszéléseken konkrét, az intézményeket érintő problémák kerülnek szóba, melyek segítik az Intézet szakértőit, hogy valós problémamegoldást kezdeményezzen a következő tanév **műhelyfoglalkozásainak** megtervezésekor
- A látogatás után elektronikus úton az igazgatók kitöltik az **elégedettségi kérdőíveket**, kivétel nélkül minden iskola minden egyes látogatás után megtette. Az időzítés fontos, a friss információáramlás több konkrétumot tartalmaz.

- A közös nyitó-záró megbeszélések alkalmával mód nyílik az **Intézet** által rendezett **továbbképzésekre, előadásokra, konferenciákra** felhívni a figyelmet, melyek segítik a tanárok módszertani kultúrájának fejlődését.
- A **szaktanácsadói csoport olyan bázis**, amely minden szakterületen, minden időben segítséget nyújt az intézményeknek.
- **A rendszerhez rendelt finanszírozás ésszerű.** A szaktanácsadók csak az elvégzett minőségi munkáért kapnak juttatást. A végzett munka megfizetése (anyagi elismerése) ösztönzően hat a szaktanácsadókra

Fejlesztésre váró területek

- A **szaktanácsadók** munkájuk színvonala alapján nyernek megerősítést, vagy elutasítást. Júniusban nyilatkozniuk kell, hogy kívánják-e folytatni ezt a munkát, és a döntés után **kerülnek fel a listára**, mely névsor eljut az intézmények vezetőihez és az eddigi fórumokra – honlap, budapestedu, Oktatási Közlöny. Még a tanév befejezése előtt hirdeti az intézet a listára kerülést.
- Az igazgatók, akik idén nem kértek látogatást, ismerjék meg az idén végzett munka pozitív tapasztalatait, hogy dönthessenek a jövő tanévre vonatkozóan, sőt ismertetni kell azokat a területeket is az óralátogatásokon kívül, melyeken segítséget kaphatnak a szaktanácsadóktól.
- A következő évben a **szaktanácsadói továbbképzést ki kell bővíteni** olyan **megbeszélésekkel**, ahol szekciókban, csoportos megbeszéléseken számolnának be tapasztalataikról.
- Kérni kell az iskolák vezetőit, hogy **minél több szabadidőt biztosítsanak a szaktanácsadóknak**, mert így könnyebben tudnák megszervezni a látogatásaikat. A szaktanácsadás célszerű megszervezése érdekében **liminálni kell az egy intézményben, egy szakterületen eltöltött szaktanácsadói óralátogatás maximumális számát. Javasoljuk a 30 órát**, mert a szaktanácsadó feladata a tanácsadás és nem a feladatmegoldás. Ez a forma lesz korrekt azokkal a tanácsadókkal szemben, akik kevesebb órakeretben végeznek minőségi munkát.

Tehát az MFFPPTI új szaktanácsadói rendszere beváltotta a hozzá fűzött reményeket, az igazgatók, pedagógusok többségének melegezésére és megsegítésére szolgál. A pozitív tapasztalatok fenntartása mellett, javasoljuk és kérjük a fenti javaslatok támogatását.

I. MELLÉKLET

FŐVÁROSI KÖZÉPISKOLÁK SZAKTANÁCSADÁSA

INTEZMÉNY	IGÉNYELHETŐ KERET	IGÉNYELT MENNYISÉG
Ady Endre Kollégium	10	
Arany János Szakközépiskola	70	15
Bánki Donát Szakközépiskola	103	52
Bláthy Ottó Szakközépiskola	65	
Békésy György Szakközépiskola	35	24
Berzeviczy Gergely Szakközépiskola	43	9
Bethlen Gábor Szakközépiskola	56	56
Bókay János Szakközépiskola	75	22
Bolyai János Szakközépiskola	52	18
Budai Középiskola	133	133
Budapesti Szolgáltató	39	
Corvin Mátyás Gimnázium	42	40
Czóbel Ernő Kollégium	10	
Csepeli Vendéglátóipari Szakközépiskola	52	
Csepel-Sziget Műszaki Szakközépiskola	23	14
Csonka János Szakközépiskola	68	68
Deák Ferenc Kollégium	10	10
Dobos C. József Szakképző Iskola	76	
Dr.Hetényi Géza Szakközépiskola	36	10
Egressy Gábor Szakközépiskola	69	8
Eötvös Loránd Szakközépiskola	71	20
Eötvös József Gimnázium	61	
Erzsébet Királyné Szakközépiskola	75	16
Fábry Zoltán Kollégium	10	
Fáy András Szakközépiskola	67	57
Ferenczy Kollégium	10	
Fodor József Szakképző	52	32
Ganz Ábrahám Szakközépiskola	60	
Giorgio Perlasca Szakközépiskola	62	36
Gundel Károly Szakközépiskola	118	18
Harsányi János Szakközépiskola	49	14
Horváth Gimnázium	51	50
Hunfalvy János Szakközépiskola	97	97
II.Rákóczi Ferenc Szakközépiskola	79	
Jaschik Álmos Szakképző	69	17
Jelky András Szakközépiskola	70	
József Attila Kollégium	10	
Kaeszy Gyula Szakközépiskola	73	20
Káldor Miklós Kollégium	10	
Kanizsay Dorottya Szakképző	51	50
Károlyi Mihály Szakközépiskola	70	
Károlyi Mihály Magyar-Spanyol Gimn.	48	48
Katona József Műszaki Szakképző	92	92
Keleti Károly Szakközépiskola	47	15
Kisfaludy Károly Kollégium	10	4
Kodály Zoltán Kórusiskola	54	8
Kós Károly Kollégium	10	
Kossuth Lajos Gimnázium	38	
Kossuth Lajos Szakközépiskola	79	55
Kozma Lajos Szakközépiskola	48	29
Kölcsey Ferenc Gimnázium	72	
Középiskola i Leánykollégium	10	10
Leövey Klára Szakközépiskola	55	50
Madách Imre Gimnázium	48	48
Magyar Gyula Szakközépiskola	102	67
Magyar Hajózási Szakközépiskola	43	43
Mechatronikai Szakközépiskola	49	
Modell Divatiskola	95	
Nagy László Gimnázium	85	85
Német Gimnázium	45	30
Szerb Gimnázium	52	
Neumann János Szakközépiskola	66	22
Öveges József Szakközépiskola	133	9
Pannónia Kollégium	10	3
Pataky István Szakközépiskola	51	15

INTÉZMÉNY	IGÉNYELHETŐ KERET	IGÉNYELT MENNYISÉG
Pesterzsébeti Szakközépiskola	43	
Pesti Barnabás Szakképző Iskola	105	
Pestszentlőrinci Szakközépiskola	51	
Petőfi Sándor Gimnázium	42	
Petrik Lajos Szakközépiskola	121	10
Pogány Frigyes Szakközépiskola	65	38
Raoul Wallenberg Szakképző Iskola	190	135
Schulek Frigyes Szakközépiskola	77	35
Semmelweis Ignác Szakképző Iskola	60	40
Szabómester Szakképző Iskola	80	80
Szász Ferenc Szakközépiskola	67	5
Széchenyi István Gimnázium	52	52
Széchenyi István Szakközépiskola	49	
Szent István Szakközépiskola	68	10
Szily Kálmán Középiskola	170	12
Szlovák Gimnázium	170	
Táncsics Mihály Kollégium	10	
Teleki Blanka Szakközépiskola	42	
Terézvárosi Szakközépiskola	81	81
Terézvárosi Kollégium	10	
Than Károly Gimnázium Szakközépiskola	86	86
Trefort Agoston Szakközépiskola	126	126
Újpesti Két Tanítási Nyelvű Szakközépisk.	114	
Ybl Miklós Szakképző Iskola	99	99
Váci Mihály Kollégium	10	
Varga István Szakközépiskola	41	
Varga Katalin Kollégium	10	10
Vásárhelyi Pál Szakközépiskola	47	47
Vécsey János Kollégium	10	10
Verebély László Szakközépiskola	57	
Veres Pálné Gimnázium	54	
Vörösmarty Mihály Gimnázium	48	
Wesselényi Miklós Szakközépiskola	46	30
Zrínyi Miklós Gimnázium	42	26
Zugligeti Leánykollégium	10	2